

CARTOGRAFIA ANTIGA DE CATALUNYA (Cens de l'any 1971)

per MOSSÈN IGNASI M. COLOMER
Publicista en Cartografia

Entre els mapes del nostre Principat, anteriors al 1900, hom hi ha pogut veure 140 models diversos, molts dels quals foren editats una pila de vegades i, ben sovint, amb alguna modificació important, com és ara: canvi de data, canvi de població estampadora i àdhuc canvi d'autor.

Les reedicions amb esmenes fan pujar la xifra a dues-centes quaranta variants enregistrades; ben entès que en resten excloses les cartes fragmentàries del Principat i tots aquells altres mapes més extensos que, a més de Catalunya, descriuen també l'Aragó, València o les Illes.

Els mapes antics, dedicats al conjunt dels països catalans, formen un altre aplec cartogràfic de 180 originals amb 220 variants.

És clar que el Principat de Catalunya també figura a les cartes peninsulars, als mapes d'Europa i als planisferis o mapamundis, algun dels quals representa molt admirablement les terres catalanes.

Després de publicar «Els cent primers mapes del Principat de Catalunya, segles XVI-XIX» (Barcelona, 1966) i l'apèndix (de l'any 1969) —editats tots dos opuscles per l'Arxiu Bibliogràfic Excursionista de la U. E. C.—, hom ha trobat encara els exemplars següents:

1 ter. BARENTSON-KÄR-(CORNEILLE) 1593
336 × 516 mm

Hydrografica descriptio... a peritissimo nanclero Guilelmo Barentsono... Pieter Vanden Keere fecit anno .1593. (SE.).

Mapa de les terres catalanes, des de Rosas fins a I. Benidorme, amb els illots *Moncolibre*, les illes Pitiüses i les Balears. Ultra els noms marítims, hi ha també 36 topònims de l'interior: *Girona, Tosa (!), Starlich, ... Tortosa, ... Sogorbe, etc.*

Carta dins l'atlas DESCRIPTION/DE LA MER MEDITERRANEE, /...Par/Guillaume Bernard, Pilote. 1608/A AMSTERDAM./Chez CORNEILLE NICOLAS Marchand Libraire.../... L'AN M.DC.VII.

Consulta : Biblioteca Municipal d'Antwerpen, volum K. 6769.

Davant i darrera d'aquesta làmina, n'hi ha dues més que la complementen : l'una, de C. *Martin* fins més avall de *Cartagena*; l'altra, de Mataró fins més enllà de C: *Leucata*.

38 bis. *PETRINI-SALUZZI*
398 × 528 mm

1709?

IL PRINCIPATO / DI CATALOGNA / diuiso nelle sue Diecisette / VICARIE / Contato di Rossilione e C^a di Cerdagna / Nuouamente dato alla luce / DA PAOLO PETRINI / e da lui si uende nella sua Stampari^a / a S. Biagio / delli Librari (SE.)

A VIII^{mo} ed Ecc^{mo} Sig^r Marchese D. Domenico / Saluzzi Generale di battaglia della Cau/alleria dell'esercito del Regno di Napoli per / S. M. C, e Cesare / A niun altro più conueneuolmente potea / o doueua jo dedicare questa carta che / rappresenta il Principato della Cata=/lugna saluoch^e a V. E.; la quale, e per / li meriti de' suoi Auoli, e p. que' proprj / fatti egregi de quali e adorna rendesi / p. tutti i versi meriteuole, di régolare / ed in pace ed in guerra non solamente / Città e Prouincie, mà Regni jnteri, E nel / uero, se ramantar qui uolessi, la prude=/nza e lo splendore degli antenati / dell'E. V., se dico, auessi jo a discorrere / del ualore, e dello jntendimen^to di uostra / persona; molto dir douerei, Onde gra=/disca l'ossequio, e mi ratifico. / Di V. E. / Vmiliss^{mo} Seruitore / Paolo Petrini (NO.)

És una peça raríssima que només he vist a la col·lecció de l'enginyer Albert Barella, gràcies al qual ha estat fotografiada al Museu d'Art Modern amb el clixé 82.284.

S'assembla força amb el mapa núm. 29 (CANTELLI-BARBET-ROSSI-GIÚDICE, any 1690). Tot i que el dibuix no és pas tan polit com el del mapa 29, hi afegeix més noms, sobretot al litoral, però amb errors ortogràfics d'influència italiana.

El mapa 38 bis era dins un atlas en companyia de la carta titulada *IL REGNO DI NAVARRA et di ARAGONA / con LA CATALOGNA...* (Vegeu «Els mapes antics de les terres catalanes des del segle XI», fitxa núm. 50.)

81 quater. *Austríac*
436 × 501 mm (amb les orles : 496 × 561)
BARCELONA (N.)

1870?

Masstab / 1 : 576.000 natürlichen Grösse. / Wiener Klafter / Österr. Mailen (S.)

Carta molt detallada que conté bona part d'Occitània (S. *Girons*, *Pamiers*, *Beziers*, *Cette*, *S. Maries*, etc.); i totalment, la *Rep. Andorra*, la província de *Gerona* i la de *Barcelona*. Pel cantó ponentí arriba fins al *Vendrell*, *S. Vincent* (Sant Vicenç de Calders), *La Bisbal* (del Penedès), *Bellorat* (Bellprat), *Bellmunt* (de Segarra), *Rialp* (Rialb de Noguera) i *Esterri* (d'Àneu).

Finalment, hom ha pogut completar unes quantes cèdules cartogràfiques amb els textos següents :

12. **BOISSEAU-DELAPOINTE-BAILLIEU-TE SSE** 1642
 515 × 750 mm (dos fulls de 515 × 375)
- Var. I: (full oriental) *NOUVELLE DESCRIPTION / DE LA PRINCIPAUTÉ DE / CATALOGNE / Et des Comtez de / BARCELONE ROUSSILLON / CERDAGNE et D'AMPURIAS / Partie Orientale, / A Paris chez I. Boisseau 1642 (SE.)*
 (full occidental) *PARTIE OCCIDENTALE / DE LA / CATALOGNE (NO.)*
 Consulta: British Museum, a Londres.
- Var. II: (sense data, però probablement de l'any 1650; canvia l'acabament del full oriental, així:) ... / *A Paris chez F. delapointe (SE.)*
 Col. OR Clixé: 69.341
- Var. III: (any 1706; el full occidental suprimeix el rètol i emplena tot l'espai blanc amb cartografia de terres aragoneses).
 (El full oriental duu aquesta llegenda:) *PRINCIPAUTÉ / de CATALOGNE / le COMTÉ de ROUSSILLON et de / CERDAGNE. / Partie du Royaume D'ARRAGON / dédiée / A Monseigneur / Monseigneur le Marechal de Tesse Chevalier / des trois ordres de Roy Grand d'Espagne gouverneur d'Ip=/ses Lieutenant general pour sa Majesté dans les Provinces/du Haut et bas Maine perche et Comte de Laval Pre= / mier et grand Escuier de Mde. la Duchesse de / Bourgogne Commandant general des / Armées de deux Couronnes / en Espagne / Par son tres / Humble / Serviteur / Baillieu / 1706 (SE). — Col. Tr*
- 52 bis. **VOTÉSKY-SCHRAEMBL-BENEDICTI-LOPEZ** 1790
 671 × 472 mm
 N. 41. B. (NE). — Col. Bo Clixé: 62.596
- Full tercer d'un mapa peninsular en 6 peces (total: 1335 × 1425 mm); a la peça del SO. hi ha aquestes llegendes: *NOUESTE / GENERALKARTE / von / PORTUGAL / und SPANIEN / Nach den astronomischen Beobachtungen / und Karten des Herrn / Thomas Lopez / Geographen S. M. des Koenigs von Spanien / Verfasst von Herrn MICHAEL VOTÉSKY / Herausgegeben von Herrn F. A. SCHRAEMBL. / M.DCCXC. / Zu finden in eigenem Verlage in Wien. (SO.) — H. Benedicti sc. (SE.) — N.º 41. C. (NE.) — Col. Ma*
72. **AMILLS-(TEXÉRO)** 1838
 155 × 176 mm.
Amills g. (SE.)
- Mapa de Catalunya plegat al començament del llibre apaisat «*ITINERARIO / DE LA MAYOR PARTE DE LOS CAMINOS Y VEREDAS / DE LAS CUATRO PROVINCIAS DE / BARCELONA, TARRAGONA, LERIDA Y GERONA, / CON LOS PUEBLOS Y POSADAS SITUADOS EN SUS CALLERAS, / Y LAS HORAS QUE Á PASO DE TROPA DISTAN UNOS DE OTROS, / Adornado con el Mapa de Cataluña en el que estan señaladas las / varias carreras que contiene este Itinerario y se hallan marca- / dos los limites de dichas cuatro provincias. / REIMPRESO EN BARCELONA: / EN LA IMPRENTA DE MANUEL TEXÉRO. / 1838*». (96 fulls de 110 × 160 mm.) — Col. Br

73. CHARLE-(PI I MARGALL)-(ROGER)-(RIGALT)-(PUIGGARÍ)-(ROCA)
(ALABERN)-(SAEZ) 1846

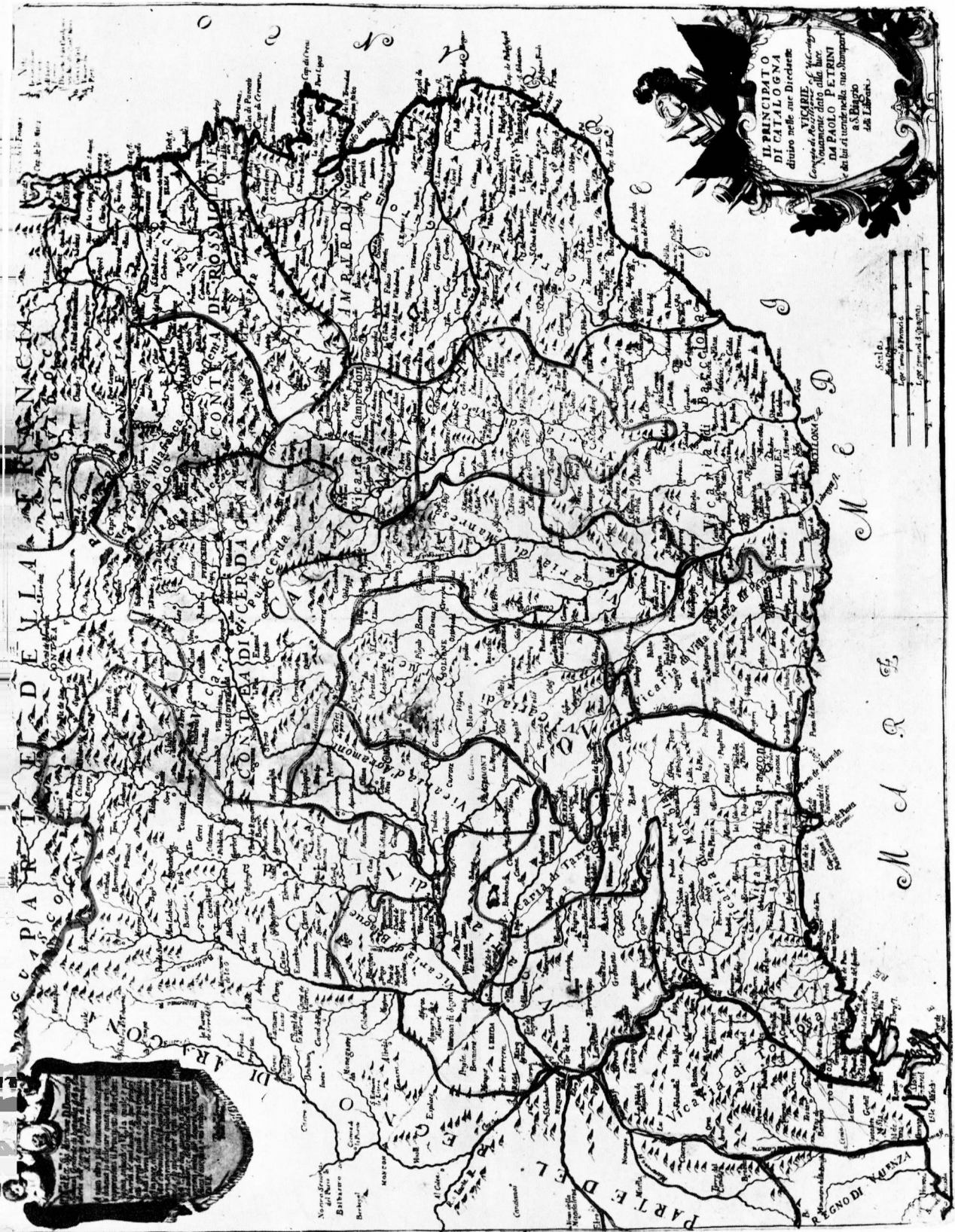
234 × 168 mm.

MAPA / de / CATALUÑA / *Levantado por Charle.* / Barcelona / 1846.
(SE.) (Sota el mapa hi ha dues escales en llegües de 23 i de 20 per grau.)

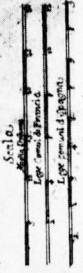
Consulta : A

Clixé : 58.174

Carta posada ran la pàgina 280 del llibre «ESPAÑA. / OBRA PINTO-
RESCA / EN LÁMINAS / YA SACADAS CON EL DAGUERROTIPÓ,
YA DIBUJADAS DEL NATURAL. / GRABADAS EN ACERO Y EN BOJ
/ POR LOS SEÑORES / D. LUIS RIGALT, D. JOSÉ PUIGGARÍ, D. AN-
TONIO ROCA, / D. RAMON ALABERN, D. RAMON SAEZ, ETC. / Y
ACOMPAÑADAS CON TEXTO / POR / D. FRANCISCO PI Y MAR-
GALL. / CATALUÑA. / (un gravat) / *sacado con el daguerrotipo - primer
grabado de esta clase hecho en España. - Antonio Roca ft.* / BLASÓN DE
CATALUÑA / *sacado del que existe en las Casas Consistoriales de Barce-
lona* / BARCELONA : / IMPRENTA DE JUAN ROGER CALLE DE LA
UNION / 1842. (283 planes de text il·lustrat, i 56 làmines sense numerar;
fou el primer i únic volum publicat d'aquesta obra, precedent de RE-
CUERDOS Y BELLEZAS DE ESPAÑA, que dedica dos volums a Catalu-
nya). — Col. Penyella

**IL PRINCIPATO
 DI CATALOGNA**
 diviso nelle sue Direzioni
 VICIBILE
 Composto di 42 Contadi e di 1000 Comuni
 Nouamente dato alla luce
 da PAOLO PETERINI
 da lui di tanto nella sua Stamperia
 a S. Eusebio
 da Lisbona.

M A R T I

